

MÉD730

**A NEMEK KÖZÖTTI REPUTÁCIÓ
KULTURÁLIS ASPEKTUSAI**

KÉT ÜNNEP GENERÁCIÓS ÖSSZEHAJONLÍTÁSA

TARTALOMJEGYZÉK

1. A témaválasztás indoklása	1
2. Bevezetés.....	2
3. Valentin-nap	
3.1. A kezdetek.....	3
3.2. A Lupercalia	4
3.3. A lover's lottery.....	5
3.4. Az ünnep kereszténnyé válása.....	6
3.5. Kapcsolat a Gyertyaszentelő ünneppel.....	6
3.6. Szent Valentin népszerűvé válása	7
3.7. A szerelem szimbóluma - Ámor.....	8
3.8. A szerelem szimbóluma - a szív	9
3.9. A szeretet szimbóluma	10
4. Nemzetközi nőnap	
4.1. Egyetemes kitekintés	12
4.2. A nőnap elterjedése hazánkban	14
4.3. A nőnap változásai	15
5. Kutatási eredmények	18
5.1. Valentin-nap	20
5.2. Nemzetközi nőnap.....	23
5.3. A kutatás tanulságai.....	27
6. Összegzés	27

ÁBRAJEGYZÉK

1. <i>ábra:</i> Életkori megosztottság	18
2. <i>ábra:</i> Általános vélemények a két ünnepről.....	19
3. <i>ábra:</i> Általános vélemények a Valentin-napról	20
4. <i>ábra:</i> Milyen ajándékot szokott választani erre a napra?.....	21
5. <i>ábra:</i> A Valentin-nap jelentősége	21
6. <i>ábra:</i> Kit szokott megajándékozni ezen a napon?	23
7. <i>ábra:</i> Milyen ajándékot szokott választani erre a napra? / Milyen ajándékra vágya ezen a napon?	24
8. <i>ábra:</i> A nőnap változásai	25
9. <i>ábra:</i> A nőnap ünneplése generációról generációra.....	26

1. A témaválasztás indoklása

„Az ünnepek a rend és az állandóság érzését hozzák mindennapjainkba és a világba. Az ünnep legfontosabb társadalmi és kulturális szerepe, hogy rendezi az időt, és biztosítja a rendet. Az emberek mindig különleges alkalomból ünnepelnek: emlékeznek valamire, vagy reménykednek valamiben.” (Barna, 2014: 193.)

A Valentin-napra és a nőnapra való készülődés közben az a kérdés merült fel bennünk, hogy mennyire különböző szokásokkal és nézetekkel rendelkeznek az egyes generációk és a két nem. Azért keltette fel a figyelmünket ez a téma, mert mind közösségszervezés, mind tanító szakon jelentőséget tulajdonítunk neki. Úgy gondoljuk, hogy később szakmánkban is hasznosítani tudjuk a kutatás során szerzett tapasztalatokat.

Közösségszervező alapszakon kulturális közösségszervező szakirányon tanulva nagyon fontosnak tartom, hogy megismerkedjünk a különböző nemek, generációk szokásaival, hagyományaival, hiszen a munkánk során is profitálhatunk belőle. Fontos, hogy az eltérő korosztályoknak olyan rendezvényeket, eseményeket tudjunk biztosítani, amely figyel arra, hogy több korcsoport értékrendje is képviselje magát és érvényesüljön, hiszen csak így lehet a generációk közti szakadékot áthidalni. Remek közösségformáló erővel bírhat egy-egy ilyen esemény és fontos ismeretekkel is gazdagodhatnak a résztvevők, hiszen van, akinek ezen ünnepek kialakulása az élete részét képezte, átélte ezt a folyamatot, és van, akinek ez csak történelem.

Alsó tagozatos tanítóként szintén lényeges az ünnepekre odafigyelni, és hangsúlyt helyezni a talán eltűnni látszó ünnepekre is, még ha nem is magyar eredetűek, hisz attól még szerves része hazánk ünnepekörének. Emellett a világ számos országában ünneplik több milliárdan, ezzel talán egy kis kapcsolatot biztosítva a nemzetek között. Lényeges a szocializáció kapcsán is, hisz a fiúk ilyenkor tanulják meg, hogyan mutassák tiszteletüket egy hölgynek. A lányok pedig ilyenkor hangsúlyosabban átélhetik női szerepüket, és mintát láthatnak a hagyományos férfi viselkedésre. Így egy olyan nemzedéket lehet felnevelni, ahol a férfiak alázatosan bánnak a nőkkel, úriemberek módjára; a nők pedig képesek ezt értékelni és nem elégszenek meg kevesebbel. Ezen felül azt is megtanulhatják, hogyan is alakultak ki és honosodtak meg ezek az ünnepek hazánkban és a Földön; ezzel egyfajta alapműveltségre szert téve. A hagyományokról beszélve megerősödik bennük a hazaszeretet és a szokások iránti elkötelezettség. Nem csak ez a két ünnep lesz számukra fontos, hanem az összes többi is. Továbbviszik a tradíciókat és nem feledkeznek meg róla, hogy a nőnap nem csak egy virágról szól, ahogy a Valentin nap sem csak egy marketingfogás.

2. Bevezetés

Az ünnepek a különböző történelmi korszakokban, a kezdetektől napjainkig fontos szerepet töltenek be az emberek életében. Egy ilyen alkalom kiragad a mindennapok szürkeségéből és esélyt nyújt az élet apró örömeinek kiélvezésére. Ilyenkor összegyűlnek a barátok, családok, párok és egy-egy virágon és csokoládén kívül a legszebb dologgal is megajándékozzák egymást: a közösen eltöltött pillanatokkal. Végso soron ez az, ami igazán számít, hogy együtt legyünk a szeretteinkkel és megosszuk velük örömlünket. Az emlékezés és a múlt őrzése is egy fontos aspektusa az ünneplésnek, hisz azokra is gondolnunk kell, akikkel már nem ünnepelehetünk együtt. Akik küzdöttek a jobb létünkért és akiknek köszönhetjük az életünket. Ők harcolták ki azt, amit mi ma már természetesnek veszünk. Úgyis mondhatjuk, hogy „az ünnep jelenné változtatja a múltat”. (Barna, 2014: 193.)

Emberok nélkül egyik ünnep sem létezne és valószínűleg az emberiség sem létezne ünnepek nélkül. Ez az egyik dolog, ami összeköt minket embereket, legyünk bárhol a földkerekségen. Minden nép és minden kultúra ünnepele valamit, mert ez egy különleges alkalom, amikor kiléphetünk a megszokottból és egy közösséghez tartozhatunk. Hisz ezek azok a különleges alkalmak, amikért megéri élni és amikor tudunk örülni annak a csodának, hogy létezlünk. Szent István minden vasárnapot ünnepeknek titulált, mert már ő is tudta, hogy ki kell szakadni a munka monotonitásából és minden héten szükség van egy olyan napra, amikor hálát adhatunk szerény létünknek. Bár pirossal van beírva a naptárunkba a vasárnap, mégis manapság már többen dolgoznak ilyenkor; pedig még Isten is megpihent a hetedik napon, amikor megteremtette a világegyetemet. Ezek a napok évenkénti ismétlődése nyugalmat és biztonságérzetet biztosít számunkra, pont úgy, mint egy gyermeknek a napirend. Szükségünk van ezekre a ceremóniákra, hogy ne vesszen ki belőlünk a humánusság. Ám a kérdőívünkben kiderült, hogy többen érzik a két vizsgált ünnepnapot egyfajta társadalmi nyomásnak és sajnos mostanában elanyagiasodott kirakat ünnepeknek.

A hatalmon lévők minden korszakban szignifikánsan meghatározták, hogy az ország milyen ünnepeket tartson meg. A kommunizmus időszaka alatt rétegünnepekkel helyettesítették a keresztény ünnepeket. Ilyen volt a nőnap, a pedagógusnap és a gyereknapi is, amelyeket még napjainkban is tartunk. A főbb keresztény ünnepeket is ma már naptári ünneppé deklarálták, ezzel jelképezve az állam és az egyház közti megférhetőséget. Habár a Valentin-napi hazánkban nem hagyományos ünnepnap, mégis ma a legtöbben akként tekintenek rá.

3. Valentin-nap

3.1. A kezdetek

Egészen Kám fiáig, Babilon alapítójáig, Nimródig vezethető vissza ennek az ünnepnek a története. Ő volt az első uralkodó a Földön. Nagy vadász volt az Úr előtt. Innen a szólás: Nagy vadász az Úr előtt, mint Nimród. Uralma kezdetben kiterjedt Bábelre, Erekre, Akkádra és Sineár földjén minden városra. (Mózes első könyve 10:8-10.) A Valentin név a latin *valens* szóból ered, ami erőset, élénket és hatalmasat jelent. Anyjával, Szemiramisszal együtt, Nimródot istenként tisztelték évezredek át halála után. Ennek nyomait ma is megtekinthetjük több vallási irányzatban, mint például a buddhizmus, hinduizmus, és ünnepekben is, köztük a karácsony, húsvét és a Valentin nap. (Moore, 2020: 2-5.)

Isten megbüntette azokat, akik követték Nimródot amíg a Bábel tornyát építették és „összezavarta a nyelvüket, hogy ne értsék a másik nyelvét” (Ter. 11:7.) Szétszórta őket szerte a Földön, ők viszont vitték magukkal azt a rejtélyes vallást, amit Nimródtól tanultak Sineár földjén. (Moore, 2020: 2-5.)

A nagy szétszóródásnak és annak a ténynek köszönhetően, hogy már különböző nyelveket beszéltek, Nimród több különböző néven is ismert lett. Köztük Dumuzi, Pán, Gilgames, Ozirisz, Erósz, Cupido (Ámor), Marduk és Baál. Utóbbi amiatt lényeges, mert babiloniul a *bal* szívet jelent, szimbolizálva, hogy Nimród Babilónia szíve volt, fizikailag és lelkileg is. A Bibliában is találkozhatunk vele, mint a pogányok istene, Asztartéval együtt, aki eredetileg Szemiramisz lehetett. „Izrael fiai azt tették, ami gonosznak számít az Úr szemében, és a Baáloknak szolgáltak. Elhagyták az Urat, atyáik Istenét, aki kivezette őket Egyiptom földjéről, és más isteneket követtek, a körülöttük lakó népek isteneit. Ezeket imádták, az Urat pedig haragra ingerelték. Elhagyták az Urat, s Baálnak és Asztarténak szolgáltak. Az Úr haragra lobbant Izrael ellen. Rablók kezére adta, akik aztán kifosztották őket. Kiszolgáltatta őket körülöttük élő ellenségeiknek – nem voltak képesek ellenállni nekik.” (Bír. 2:11-14.)

Úgy tartják, hogy Szemiramisz - Babilon királynője - vágyakozott fia után, míg végül elcsábította és összeházasodott vele. Erre bizonyíték Ozirisz lehet, aki Egyiptom Nimródja és ő is anyja férje volt. Még jelentősebb, hogy Nimród halála után Szemiramisz viselős lett és azt állította, hogy a gyermek Nimród reinkarnációja. Ez az Anya és Gyermeke kapcsolat az egész világon elterjedt különböző neveken, egészen Indiától, Rómán át, Japánig. (Moore, 2020: 2-5.)

3.2. A Lupercalia

Amikor az emberek szertefoszlottak Babilonból és tovább vitték Szemiramisz és Nimród legendáját, több névvel is megillették őket aszerint, hogy milyen nyelvet beszéltek. Köztük olyan pogány istenek, mint Lupercus, Pán, Februus és Faunus, akik a Lupercaliához kapcsolhatók, egy Róma előtti fesztiválhoz, ami később Szent Valentin napjává vált. Eredetileg február 15-én ünnepelték, de már 14-én megelőző tevékenységeket végeztek. (Moore, 2020: 5-11.)

Lupercus a pásztorok istene volt, és azért imádkoztak hozzá, hogy megvédje a nyájukat. Híres hegyi farkas vadász is volt, ami nagyon hasonlít Nimród leírására a Teremtés könyvében. Egy másik bizonyíték, hogy járt ott Nimród vadászni az az, hogy az olasz Appennin-hegységet egy időben „Nembrod-hegység” néven ismerték. A Lupercalia Róma legendás alapítóit is tisztelte, Romulust és Remust. Ezen kívül egy vallási rítusnak tekintették a megtisztulás, valamint a föld, az állatok és az emberek termékenységének elősegítésére. A hivatalos ceremóniára Rómában, a Nádor-hegy lábánál, a Lupercal-barlangnál került sor, ahol azt mondják, hogy Róma alapítóit, Romulust és Remust egy anyafarkas gondozta és táplálta. (Moore, 2020: 5-11.)

„Két kecskét vágnak le, majd két nemesifjú homlokát véres késsel érintik, de mások azonnal letörlik a vért tejbe mártott gyapjúkendővel. A két ifjúnak homloktörlés után nevetnie kell; majd a kecskék bőréből szíjakat hasítanak (februa), a derekukon övvel, de egyébként teljesen mezítelenül futásnak erednek. A kezükben lévő szíjjal minden szembejövőre rávernek. Fiatal asszonyok nem futnak el az ütlegetés elől, abban a hiszemben, hogy az könnyebbé teszi a szülést és hamarabb esnek teherbe.” (Ősz, 2005)

Hogy miért február közepén ünnepelték? Ez is Nimródhoz köthető, akiről egyesek azt állítják, hogy a Kr.e.-i XXI. században született a téli napfordulón, ami a mai naptárban január 6-ra esik. A hagyomány megkövetelte egy új gyermek születése után, hogy az anya egy 40 napos tisztító szertartáson vegyen részt. Ha január 6-át Nimród születésének tekintjük, akkor Szemiramisz tisztítási rituáléja egy naptári napra esik február 15-el, vagy február 14-el. (Moore, 2020: 5-11.)

Ha összerakjuk a tényeket és követjük az idő nyomvonalát, akkor kiderül, hogy a korai termékenységi fesztiválok a civilizáció előrehaladtával modern kifejezésekbe nőttek ki magukat. A Valentin-nap gyökerei mélyen beágyazódtak az ősi pogány tisztító és termékenységi fesztiválokba. Továbbá Nimródhoz és az anyjával és feleségével, Szemiramisszal való züllött kapcsolatához vezetnek. (Moore, 2020: 5-11.)

3.3. A lover's lottery

A Lupercalia során fiatal lányok nevét felírták és egy urnába tették. Majd egy kamasz fiú kihúzott egy nevet és akit húzott, vele egy ideiglenes párt alkotott, hogy táncoljanak, mulatozzanak és erotikus játékokon vegyenek részt az ünnepeken és a fesztiválokon Róma-szerte. A fesztivál után egy évig még partnerek maradtak és ez néha házassághoz is vezetett. (Moore, 2020: 11-15.)

A lovagi középkor napjaiban nagy népszerűségnek örvendett, főleg Angliában. Itt a leányok és az agglegények nevét két külön dobozba tették és így húztak ki belőlük egy-egy párt. A pár megajándékozta egymást és a leány a legény Valentinja lett. A férfi gyakran hordta a Valentinja nevét az ing ujján és kötelessége volt, hogy vele legyen és megvédje őt. Ma az a régi mondás, hogy a szívedet az ing ujjadon viseled azt jelenti, hogy az emberek könnyen tudják, hogy mit érzel (Wear your heart on your sleeve.). (Moore, 2020: 11-15.)

Annak érdekében, hogy lekicsinyítse ennek a szokásnak az értékét és erkölcstelen gyakorlatát, a katolikus egyház megpróbálta elfogadhatóbbá tenni ezt a tevékenységet azzal, hogy a lányok nevét szentek nevével cserélték ki. A fiatalok kihúzták a szent nevét egy urnából és megkísérelték utánozni egy éven keresztül azt a szentet, akinek a nevét kihúzták. (Moore, 2020: 11-15.)

A XIV. századra ez a szokás kihalt és visszatértek a lánynevek használatához. Majd a XVI. században az egyház ismét megpróbálta szentté tenni a Valentin-napot, de ugyanolyan sikertelenséggel, mint amilyen az első kísérletük volt. A XVII. században az ünneplők elkezdtek szerelmes üzeneteket adni egymásnak, ami ma a Valentin-napi kártya néven vált ismertté. Évente több mint egymilliárd dollár értékű Valentin-napi kártyát adnak el az Egyesült Államokban. (Moore, 2020: 11-15.)

A korai Valentin kártyákat kézzel készítették színes papír, akvarell és színes tinták felhasználásával. Az egyre gyönyörűbb kézzel készített kártyák gyakran apró műalkotásokká váltak, gazdagon díszített selyemmel, szaténnal vagy csipkével, virágokkal vagy tollakkal, sőt arany levelekkel is. (Moore, 2020: 11-15.)

Ennek eredményeként Amerika- és világszerte évente több ezer általános iskolában zajlik a „szerető sorsolásának” modern kifejezése. Annak érdekében, hogy mindenkinek jusson Valentin-napi kártya, sok tanár egy dobozba teszi tanulóinak a nevét és kihúzza, hogy ki kinek fog adni abban az évben. (Moore, 2020: 11-15.)

„Szokásban van Angliában, hogy Valentin napján (febr. 14.) névtelen leveleket küldözgetnek a hölgyeknek. Tartalmuk rendszeren szerelmi nyilatkozat. Az első férfi, kit a hölgy

Valentin napjának reggelén meglát, közhiedelem szerint férje lesz. London városában Valentin napján mintegy 50-60.000 szerelmi levelet hord szét a városi posta.” (Sollogub, 1870: 168.)

3.4. Az ünnep kereszténnyé válása

Sok világi ünnephez hasonlóan a Lupercalia ünnepe is végül keresztény ünnepé vált. A Szent Valentin-nap és a hozzá kapcsolódó hagyományok a római katolikus egyház kezdeményezésére jöttek létre, hogy „erkölcsileg tisztára mossák a bálványimádó szokásokat”. Ez a folyamat a III-IV. században kezdődött, amikor a kereszténység állam által támogatott vallássá vált a Római Birodalomban. (Moore, 2020: 15-16.)

Ezzel a cselekedettel hatalmas számú pogány kezdett beáramlani a templomokba. A papság megpróbálta eltéríteni őket megszokott ünnepeiktől, de a tömegek mély ragaszkodása a hagyományokhoz olyan próbatétel elé állította az egyházat és az államot is, amelyet nem akartak megvívni. Az arany középutra törekedve az egyház úgy döntött, hogy átalakítja, és a keresztény ünnepekhez kapcsolja a pogány fesztiválokat, amelytől a szokások megváltozását remélték. A többi ősi ünnephez hasonlóan 496-ban Geláz (Gelasius) pápa a február 15-i Lupercaliát Szent Valentin-napra cserélte le, melynek dátuma február 14. lett. (Moore, 2020: 15-16.)

3.5. Kapcsolat a Gyertyaszentelő ünnepel

Az V. század végén a pápaság átalakította a Lupercaliát és a lover's lottery-t. Ezen változtatás során egy feltételezett Valentin nevű szentet választottak a szerelmesek védőszentjévé. A termékenység és a megtisztulás pogány szimbolikájának megváltoztatására irányuló kísérletként a római katolikus egyház újabb ünnepet hozott létre, Szűz Mária megtisztulásának ünnepét. Az ünnepet később Gyertyaszentelőnek hívták. Amerikában „Purification of the Virgin Mary” néven ismerték régen, amiből aztán Candlemas lett. Magyarországon megmaradt a régi neve: Gyertyaszentelő Boldogasszony. (Moore, 2020: 16-19.)

A katolikus egyház elismerte, hogy ezt a napot a „megtisztulás” egyik formájának tekinti. Megpróbálta igazolni, hogy ezt az eseményt a jeruzsálemi ősi egyház mindig ünnepelte, de „az ünnepnek nem volt megfelelő neve”. Amit az egyház igyekezett elkerülni, az az a tény, hogy ezt az ünnepet a pogányok Krisztus születése előtt évszázadokon át ünnepelték. Szemiramisz megtisztulása lett a Lupercalia. A hitehagyó egyház megpróbálta leplezni ezt a

tényt, mert ünnepeik nem voltak megfelelőek, és valójában nevük is volt - a Lupercalia. Az egyház meg akarta tagadni kapcsolatukat az ősi ünnepléssel. (Moore, 2020: 16-19.)

Az is nyilvánvaló, hogy a Szent Valentin-napot azzal a kísérlettel vezették be, hogy Juno Februata ünnepét és a lover's lottery eszméjét keresztény irányba tereljék, ezzel egy újabb buja ünnepet kereszténnyé akartak tenni. De miért választotta az egyház Valentint? (Moore, 2020: 16-19.)

3.6. Szent Valentin népszerűvé válása

Ma a katolikus egyház legalább három különböző szentet ismer el, akiket Valentin vagy Valentinus néven ismernek, és akiket mártírjaikban február 14-én említenek. Ezek egyike római pap volt, egy másik a ma ismert nevén Terni Szent Bálint, a harmadik pedig egy férfi, aki állítólag Afrikában üldöztetés áldozata lett. (Moore, 2020: 19-20.)

E harmadik Valentinról semmi más nem ismert, bár egyik szentről sincs megkérdőjelezhetetlen tény, történeteik inkább mítoszok és legendák. Vannak, akik úgy vélik, hogy egymásnak ellentmondó történeteket gyűjtöttek és állítottak össze mindegyik esetben. (Moore, 2020: 19-20.)

Például egy emberről azt mondják, hogy II. Claudius római császár uralkodása alatt papként szolgált. Állítólag Claudius úgy döntött, hogy az egyedülálló férfiak jobb katonaként szolgálnak, mint azok, akiknek feleségük és családjuk van, mert kevésbé vágnak arra, hogy otthagyják a katonaságot. Ezzel a meggyőződéssel felfegyverkezve a császár katonai erőinek megerősítése érdekében egy ideig törvényen kívül helyezte a házasságot. A hírek szerint Valentin felismerte a törvény igazságtalanságát, és titokban adta össze a szerelmeseket. Valentin törvénysértésének felfedezése után Claudius elrendelte halálát. Így Valentin a szerelmesek védőszentje lett. (Moore, 2020: 19-20.)

Más történetek szerint Valentint azért ölhették meg, mert megpróbált segíteni a keresztényeknek menekülni a kíméletlen római börtönökből, ahol rettenetesen rosszul bántak velük. Egy másik legenda szerint Valentin valóban maga küldte az első Valentin kártyát. Állítólag amíg börtönben volt, Valentin beleszeretett a börtönőr lányába, aki meglátogatta őt fogsága során. Halála előtt írt neki egy levelet, amelyre azt írta: „A te Valentinodtól”. Ezt a kifejezést ma széles körben használják. (Moore, 2020: 19-20.)

A Szent Valentin-legendák mögött álló történetek homályosak, és sok történész úgy gondolja, hogy egyszerű koholmányok voltak, amelyek lehetővé tették a pápaság számára, hogy úgy őrizze meg a pogány februári ünnep vonzerejét, hogy megváltoztatja annak eredeti

jelentését egy egyház által is támogatott, elfogadhatóbb szeretet képre. A történetek minden bizonnyal szimpatikusak voltak a katolikus egyház számára amiatt, hogy Valentint hősie és romantikus emberként ábrázolták. A középkorra Szent Valentin Anglia és Franciaország egyik legnépszerűbb alakjává vált. (Moore, 2020: 19-20.)

A modern történészek megkérdőjelezik, hogy létezett-e valaha Valentin nevű katolikus pap. Még ha létezett is, egyezményes tény az, hogy nincs bizonyíték arra, hogy az élete a szeretők ünnepének megteremtését eredményezte volna. Ahelyett, hogy egy tiszteletreméltó szenthez kapcsolódna, a bizonyítékok azt mutatják, hogy a Valentin-nap a Lupercalia adaptálásának eredménye. (Moore, 2020: 19-20.)

3.7. A szerelem szimbóluma - Ámor

Ma Ámor és nyilai a szerelem és a Valentin-nap egyik legnépszerűbb jelképe, de honnan jött ez a karakter? A római mitológia szerint Ámor Vénusz fia, a szeretet és a szépség istene. Az ókori Görögországban Erósz néven ismerték, és azt mondták, hogy a nemi vágy istene. Nevéből származik az erotikus kifejezés is. (Moore, 2020: 23-24.)

Erósz Hermész és Aphrodité istenek gyermeke volt. Ezen kapcsolat miatt „Herm-Aphrodite”-nak tekintették Ámort. Az Ámor jelentése (*vágy*) a latin *cupere* igéből származik. Az ókori mitológiában rendkívül jóképű, híres íjászként írták le, aki gyakran vadászott az országban és a hegyekben. Így Nimród újabb ábrázolása jelenik meg. (Moore, 2020: 23-24.)

Ámor állítólag számos istennő és halandó megtermékenyítéséért is felelős volt. Indiában Ámort Kama néven ismerték. Az ősi indiai szexuális kézikönyv neve (Káma Szútra) innen eredeztethető. (Moore, 2020: 23-24.)

Cupido mitológiai kapcsolata az anyjával szintén hasonló Nimródhoz és édesanyjához. A reneszánsz korának számos festménye vérfertőző kapcsolatot mutat be. Bronzino híres, 1545-ös festményén (A szerelem allegóriája) Ámor megcsókolja az anyját, miközben dédelgeti kebleit, anyja pedig simogatja fia nyilát. Michelangelo olyan műalkotást is készített, amely egy abnormálisan bensőséges kapcsolatot ábrázol Ámor és Vénusz között (Pontormo). (Moore, 2020: 23-24.)

3.8. A szerelem szimbóluma - a szív

Ma ezt a szimbólumot kereskedelmi és személyes termékek széles választékban használják, beleértve a kártyákat, lufikat, csokoládékat, törölközőket, ékszereket, kulcstartókat, játékokat, csomagoló papírokat és díszdobozok, hogy csak néhányat említsünk. Ez a kép ingeken, blúzokon és ruhákon is megjelenik; kabátokra és nadrágokra hímzik. Fehérneműkön ábrázolják, rajzfilmekben, reklámokban, könyvekben és céges logókban használják világszerte. Úgy tűnik, nincs vége a termékeknek és helyeknek, ahol megtalálhatjuk ezt a szív néven ismert alakot. De honnan származik ez az alakzat, és hogyan vált ismertté a szeretet, a szenvedély, sőt a szexuális vágy szimbólumaként? (Moore, 2020: 24-29.)

Egyesek szerint ez a forma hasonlít a nő olyan tulajdonságaira, mint a keblek vagy a tompor. Bár ezek a javaslatok kételkedésre adhatnak okot, ha a Valentin-napra vonatkozóan próbálunk összefüggést keresni, minden bizonnyal sokkal több közös vonásuk van ezzel a formával, mint az emberi szívvel. (Moore, 2020: 24-29.)

Ahogy a Valentin-nap is valami másból származtatható, mint a kereszténység, az ősi leletek is az ókor idejére datálják ezt a szimbólumot. Az egyik vélemény az, hogy a modern szívforma a sumér ékírásból származik, amelyet a Kr.e.-i III. évezredben széles körben használtak Ázsiában. A *sal* néven ismert szimbólumot egy nő ábrázolására használták. A tudósok úgy vélik, hogy ez az ékírás közvetlenül ábrázolja a női szeméremdombot. Valószínűbb magyarázat erre a szimbólumra egy ősi város történelmében található, amelyet a mai Líbiában lelhetünk fel Küréné (Cyrene) néven. Cyrenaica görög gyarmat volt, amelyet therai Arisztotelész alapított Kr.e. 630-ban. A várost körülvevő kis hegyvidéki területek voltak az egyetlen olyan helyek a világon, ahol egy óriás édeskömény faj nőtt, amelyet a görögök *silphionnak*, a rómaiak pedig *silphiumnak* neveztek. A szilfium (csészekóró) viszonylag keskeny sávban nőtt a sivatag által határolt Földközi-tenger mentén. Miután felfedezték, az ókori világ egyik legértékesebb és legrágább gyógyszerévé vált. Ez a növény volt Küréné legfőbb helyi exportja a korai történelem nagy részén keresztül, és ennek a kereskedelme miatt Küréné Afrika egyik leggazdagabb városa lett. (Moore, 2020: 24-29.)

A szilfium egyik megkülönböztető jellemzője a gyümölcse volt, az úgynevezett *phyllon*, amely ugyanolyan formában nőtt, mint a mai szív szimbóluma. Kr.e. 510 és 490 között Küréné városa olyan érmekeket bocsátott ki, amelyek a szilfiumot akár egész növényként, akár csak annak gyümölcset ábrázolta. (Moore, 2020: 24-29.)

A szilfiumot nagyra értékelték kulináris- és gyógynövényként is. A közönséges megfázás, a gyomorrontás és sok más betegség kezelésére használták. Legfőbb felhasználása

azonban erős fogamzásgátló volt. Magas értékének magyarázatát leginkább a terhesség megelőzésének eszközeként lehet megérteni. Ennek a növénynek az értéke olyan nagy lett, hogy a kūrénéi emberek a Kr.u. I. századig a túlzott betakarítással kiirtották azt. (Moore, 2020: 24-29.)

3.9. A szeretet szimbóluma

Az igazi szeretet olyasmi, amelyet évente egyszer nem lehet megszerezni Valentin-napi kártyával vagy egy doboz csokoládéval. Pál így értelmezi a szeretetet: A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat. Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. Mindent elfed, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr. (1. Korintus 13:4-8.)

A szerelem egy csodálatos dolog, ami miatt megéri élni az életet. Nem vásárolható meg egy doboz csokoládéval, és nem fejezhető ki azzal, hogy "leszel a Valentinom?" évente egyszer. A szerelem olyasmi, amit megmutat az életmódunk és az, hogy hogyan bánunk egymással minden nap, egész évben, nemcsak február 14-én. (Moore, 2020: 37-38.)

A Valentin naphoz kötődő szeretet-megnyilvánulások fontosságáról több újságcikk született az 1990-es évek elejétől kezdődően, amikor az angolszász szokás kezdett gyökeret ereszteni hazánkban. „Bálint-Valentin napján, a szerelmesek napján mindent lehet, mindent szabad. Ismeretlen hölgynek virágot adni, másra ránevetni, akár az utcán is szép Valentin-napot kívánni a szembejövőnek. Szabad ajándékot adni és elfogadni. És lehet, mindenkinek lehet boldognak lenni.” (Tóth, 1992)

Egy másik cikk így ír a Valentin-napról: „A Valentin-nap köztudottan a szerelmesek napja, ám úgy vélem, a szeretet legalább olyan fontos és mély érzelem. Ezt pedig egész évben gyakorolni kell. A mai világban, amikor senki sem ér rá semmire, mégis azt mondom: fontos, hogy legyen egy nap, mint február 14-e, mely kifejezetten a szerelmeseké. Hiszen manapság olyannyira hajlamosak elfelejtkezni az emberek egymásról. Ez az egyetlen egy nap ugyan nem pótolja mindezt, ám gesztusnak mégis nagyon szép. A szerelem azonban inkább a fiataloké. Bennünket, idősebbeket már inkább a szeretet fűz össze. (Délvilág, 2001: 4.) Az újságcikkben interjút adók közül egy másik válaszadó az ünnep más jellemzőit emelei ki: „A szerelmesek napja nagyon szép ünnep, bár az én fiatal koromban ilyen még nem volt. Magyarországra csak mostanában érkezett el Nyugatról, mint annyi minden más. Az szép benne, hogy végre van egy nap, amikor szinte minden férfinak eszébe jut a gyengébb nem. Mert manapság már

megszűnőben a korábban március 8-án tartott nőnap, helyette most itt az új, mely sokkal melegebb érzést közvetít. A Valentin-nap azonban inkább a fiataloké. Az idősebbek február 14-ét csak egyszerűen, mint a Bálintok névnapját tartják nyilván.” (Délvilág, 2001: 4.)

Az ezredforduló időszakából kerestünk egy hasonló, mindennapi embereket megszólaltató cikket az angolszász nyelvterületről. Ebből az írásból kirajzolódik, hogy ott ez az ünnep régi hagyományokra tekint vissza. A véleményalkotók az alábbi pozitív és negatív gondolatokat nyilatkozták az ünnep kapcsán:

„Anyway, amigo, if you want her happy always remember: the gift has to shine or smell [good] or she should be able to wear it! Otherwise, you will be doomed.”¹ (Close, Zinkhan, 2006: 10.)

„I hate Valentine's Day, because...I don't know. I think, if you love someone, you don't need a special day to show it. Every day is suitable for this.”² (Close, Zinkhan, 2006: 17.)

„Valentine's means displays of love, affection, and care.”³ (Close, Zinkhan, 2006: 14.)

“Having people around to share special occasions leaves a much stronger impact in one's life rather than receiving material things. Every year on Valentine's Day, I have a nice breakfast with my mother and father and then a romantic dinner with the person I am dating... that way I can spend a little time with everyone that I love.” (Close, Zinkhan, 2006: 19.)⁴

¹ Egyébként, barátom, ha azt szeretnéd, hogy boldog legyen, sose feledd: az ajándéknak ragyognia kell, vagy jó illatú kell, hogy legyen vagy viselni lehessen. Ellenkező esetben véged.

² Utálom a Valentin-napot, mert...nem tudom. Úgy gondolom, hogy ha szeretsz valakit, nincs szükséged egy különleges napra, hogy azt megmutasd. Minden nap alkalmas erre.

³ Valentin-nap a szeretet, a vonzalom és a törődés megjelenését jelenti.

⁴ Sokkal nagyobb hatást gyakorol az ember életében az, ha olyan emberek vannak körülöttünk, akikkel a különleges alkalmakat megoszthatjuk, mintsem az ajándéktárgyak adása. Minden év Valentin-napján egy kellemes reggelit eszem édesanyámmal és apámmal, majd egy romantikus vacsorát azzal a személlyel, akivel randizom ... így tölthetek egy kis időt mindenkivel, akit szeretek.

4. Nemzetközi nőnap

4.1. Egyetemes kitekintés

Ahogy a fentiekben említettük, ahhoz, hogy milyen napokat nyilvánítanak ünnepnek, nagyban függ az állam szerkezetétől, de akár egy ünnep is születhet a politikai berendezkedés fellépése elleni intézkedésből. Ilyen a nőnap is.

1857-ben a New York-i női ruházati és textilipari munkások spontán tüntetést tartottak, tiltakozva az alacsony bérek, a 12 órás munkaidő és a növekvő munkateher ellen. A rendőrség meglehetősen brutálisan szétoszlatta a tömeget, sok nőt letartóztattak. 50 évvel később (1907), a tüntetés évfordulóján, a nemzetközi nőnapot a tüntetők emlékére ünnepelték meg.

Az egyedüli első nemzetközi nőnapot 1909. február 23-án tartották az Egyesült Államokban. Május elsejéhez hasonlóan (amelynek a története is hasonló) a nőnap is eredetileg olyan eszköz, amely révén egyesíteni lehet a különböző közösséget a közös célok elérése érdekében. Eredetileg mindkét ünnepre vasárnap került sor, hogy az emberek ne mulasszanak el egy munkanapot se, azonban később meghatározott dátumra rögzítették.

A nőnap valódi története nem választható el Clara Zetkin politikai életétől. Részt vett az 1889-es párizsi Bastille-napi találkozón, ahol létrehozta a II. Nemzetközi Szocialista Nőkongresszust. A baloldaliak megállapodtak egy május 1-jei tüntetésen, amelyben felszólaltak a nyolc órás munkaidő és a női, illetve gyermeki munka korlátozásért. Megpróbálta megismertetni a szocialistákat a női munkavállalók körülményeivel. Az I. világháború előtt a szocialista nők összegyűltek Clara Zetkin és Louise Zietz vezetése alatt, és vállalták, hogy küzdenek az egyenlőségért az élet minden területén és tanácskoztak céljaik nyilvánosságra hozatala érdekében. A nők a II. Nemzetközi Szocialista Nőkongresszuson végül elnyerték társaik támogatását a választójogi kampányhoz az első világháború előtt. 1908. március 8-án értekezletet tartottak a nők választójogáról. Az amerikai szocialisták február utolsó vasárnapját Nemzeti nőnapnak nyilvánították. Gilman elmondta: „Igaz, hogy egy nő kötelessége otthonában és anyaságában áll, de az otthonnak az egész országot kell jelentenie, és nem korlátozódhat három vagy négy szobára, egy városra vagy egy államra.” A háború után Zetkin kommunistának állt, ettől kezdve a Nemzetközi nőnap (1945 után több országban is) kommunista ünnep lett. (Kaplan, 1985)

1911. március 18-án, a párizsi kommün 40. évfordulóján tartották Európában az első nőnapot, amely a nők jogainak szükségességét hirdette. A szolidaritás nyomán a bostoni szocialista nők azt javasolták a szüfrazetteknek, hogy vonuljanak el a helyi önkormányzatok

választójogi meghallgatásaira 1911. február 23-án. Az összes fehér ruhába öltözött nő, akiket a brit szüfrazettek inspiráltak, politikai meggyőződésüktől függően viselték a különböző transzparenszeket. (Kaplan, 1985)

New Yorkban a nőnap 1911-es találkozóját február 25-én tartották. Bertha Fraser vezető beszéde a nők harcképtelenségét az állampolgárság pozitív tulajdonságaként dicsérte. 1911. március 18-án Bécsben, a nőnap első európai ünnepén, a nők a Ringstrasse körül meneteltek, transzparenszeket és vörös zászlókat hordozva, a párizsi kommün mártírjaira emlékezve. Az Osztrák Magyar Monarchia egész területén 300 női tüntetés volt. Ezen a napon az osztrák parlament szocialista küldöttei először nyíltan támogatták a nők egyenlőségét és a választójogát. Viszont, amikor egyes szocialista férfiak elkezdtek támogatni a nők szavazatait, a háború öt évre véget vetett a társadalmi reform minden lehetőségének. (Kaplan, 1985)

1915-ben a nők kihirdették jogaikat feleségként, anyaként vagy házvezetőnőként a nyilvánosság előtt, valamint a magánszférában, hogy közbejárjanak azokon a területeken, ahol a politikai vezetők alkalmatlannak tűnnek. (Gélieu, 2019)

A nőnap legdrámaibb megünneplése 1917-ben volt Oroszországban. A feminista Alexandra Kollontai vezetésével az orosz nők megkezdtek az amerikai stílusú ünneplést, 1913 februárjának utolsó vasárnapján vonultak fel. Az élelmiszerárak, különösen a liszt és a kenyér költségei, a legtöbb európai városban duplájára emelkedett. Még a szappan is 245%-kal emelkedett 1917-ben Petrogradban. A munkás nők és férfiak sztrájkoltak. (Kaplan, 1985)

Február 25-én, két nappal azután, hogy megkezdődött a nők lázadása, a cár elrendelte Khabalov tábornokának, hogy lőjön, ha szükséges, vessen véget a női forradalomnak. Khabalov összefoglalta azokat a problémákat, amikor a nők követelésekkel érkeztek. Kifejtette, hogy amikor azt mondják: „Adj nekünk kenyeret!” adtunk nekik kenyeret, és ezzel vége is volt. Viszont, amikor azt mondták: „Le az autokráciával!”, már nem tudtuk kenyérrel megnyugtatni őket. Így kezdődött a februári forradalom Oroszországban. Március 12-ig II. Miklós cár kénytelen volt lemondani. (Kaplan, 1985)

Az alkotmányozó közgyűlés megválasztásáig az ideiglenes kormány az első nagyhatalom, amely a nőknek szavazati jogot biztosított. Az 1917-es oroszországi esemény Európában a következő évtől kezdődően meghatározta a nőnap megünneplésének dátumát. 3000 nő a tüntetés tilalma ellenére kis csoportokban vonult fel a Ringstrasse mentén a parlament és az Igazságügyi Palota mellett. (Kaplan, 1985)

Clara Zetkin segítségével Lenin 1922-ben kommunista ünnepként hozta létre a nőnapot, amikor is a kínai kommunisták megkezdtek annak megünneplését. Spanyolországban, a kommunista párt egyik vezetője több ezer nőt utasított arra, hogy március 8-án, nőnapon

Madridban tüntessenek, hogy a köztársaság védelmét követeljék az egyre növekvő fasiszta fenyegetéssel szemben. (Kaplan, 1985)

A második világháború után a nőnap kommunista ünnep maradt egészen 1967-ig. Az egyik történet szerint az Egyesült Államokban az Illinoisi Egyetemen tanuló amerikai kommunisták lányai, akik emlékeztek arra, hogy hallottak az ünnepről, újjáélesztették ezt az ünnepet. Azóta alkalmassá vált a női tudat újfajta érzékelésére és a feminista internacionalizmus újfajta érzékelésére. (Kaplan, 1985)

4.2. A nőnap elterjedése hazánkban

Magyarország 1913-ban csatlakozott a nőnap mozgalomhoz és a többi ország akcióihoz kapcsolódva az Országos Nőszervező Bizottság megjelenítette kiadványát Nők Napja címmel. A Rákosi-korszakban a nőnap ünneplése kötelezővé vált, majd 1948-tól az eredetileg különböző időpontokban rendezett nőnapot március 8-án tartották meg.

Bédy-Schwimmer Rózsa az általa szerkesztett A Nő című feminista folyóiratban komoly kritikával illette ezt az ünnepet. Bírálta a pártot, hogy olyan ideát vallott, amely nem a párton belül keletkezett, emellett olyan hitben tartja a nőket, hogy harcol a női választójogért, ám a szociáldemokrata pártok sehol nem nyitottak erre a kezdeményezésre. Mindezek mellett a párton belül kizárólag a nők kapcsolatát tilalmazta a liberális feminista mozgalommal. (Árvai, 2015)

1914-ben már országos szinten kerültek megrendezésre nőnap programok. Budapesten Buchinger Manóné Ladányi Szeréna a szociáldemokrata Nőszervező Bizottság elnöke és a Nőmunkás szerkesztője tartott beszédében kiemelte a női összetartás fontosságát nemcsak a politikában, de a művelődés területén is, hiszen szerinte csak így lehet elérni a közös célokat. (Árvai, 2015)

A két világháború közötti időszakban a női ünnep az Anyák napja volt, majd 1945-ben ezt az ünnepet váltotta fel ismételten a Nemzetközi nőnap. Az Anyák Országos Konferenciáján megfogalmazták azokat a képességeket, amelyekkel egy nő rendelkezik, mégsem beszéltek róla a hétköznapiakban, hiszen a kommunista hierarchiában alárendelt szerepben álltak. Ilyen tulajdonság „a tetterre kész harcoság” és a „simogatásra termett asszonyi kéz nemcsak a szerszámot tudja gyorsabban forgatni, ha kell, a fegyvert is meg tudja ragadni”. 1945 után feloszlatták a női mozgalmakat pártoló szervezeteket. Egy társaság működhetett, a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége, amelynek alapszabálya kijelenti, hogy „a Szövetség a Magyar Dolgozók Pártjának irányítása és útmutatása alapján mozgósítja a nőket a szocialista

építőmunkában való részvételre, a Párt és a Kormányhatározatok végrehajtására. [...] Munkájában a szovjet nők, a szovjet anyák példáját követi.” (Horváth, 2007: 43.)

A gazdasági fejlődés érdekében és a harmadik világháborúra készülve a nőket férfi munkákra fogták például a kohászatban, bányászatban és az építőiparban, de bérük nem volt egységes a férfi munkásokéval. Ezáltal a politikai propaganda nyomására a női ideállá a traktoros lány vált. A kemény fizikai munka és a rossz körülmények miatt a nők fizikai egészsége komoly kockázatoknak lett kitéve, sok esetben a méhük is károsodott. A helyzet 1956 után javult csak, ekkor már tiltották a női munkát a bányákban. Ám az értelmiségi, politikai és gazdasági körökbe csak nagyon kis számba jutottak be a nők, és lekicsinyítették a háztartásban végzett munkát; még az oktatásból is eltörölték a házimunkával kapcsolatos tantárgyakat. Tovább nehezítette a nők helyzetét, hogy nem biztosítottak megfelelő számú férőhelyet a bölcsődékben, és a csekély 12 hét szülési szabadságból 4 hetet tanácsos volt a szülés előtt igénybe venni, így számos anyukának távoznia kellett a munkahelyéről a szoptatási időszak miatt. 1955-től ismét megengedett volt az Anyák napját is megünnepelni. (Horváth, 2007: 43-44.)

Napjainkra szinte már teljesen elvesztette eredeti, leginkább politikai célját és jelentőségét az ünnep, így sokan a romantika vagy egy kedves gesztus ünnepeként tartják számon. A rendszerváltás után a nőnap Magyarországon is elvesztette eredeti munkásmozgalmi hangulatát, helyette a virágajándékozás lett a szokás.

4.3. A nőnap változásai

Mint ahogy mindennapi szokásaink, szemléleteink, úgy az ünneplés is teljesen átalakult az évek során. 1952-ben még békemanifesztációt, nyilvános beszédeket, gyűléseket és ünnepélyeket tartottak ezen a napon. A következő 30 év alatt gyökeresen megváltoztak ezen naphoz kötődő események. Az újságokban különféle nőnap akciókat (női ruházat, kerámia), ajándékötleket hirdetnek. Ezen időszak jellemző ajándékai női blúzok, selyemkendők, háztartási gépek, konyhai felszerelések, gyertyatartók és díszdobozok voltak. A legkülönösebb ajándékozás Pécsen történt, ahol az Orvostudományi Egyetem a kiskalóriában egy grafikai kiállítást szervezett női munkatársainak. A virágboltokban a legtöbbet eladott vágott virágok közé a frézia, szegfű, gerbera, tulipán, nárcisz és a fokföldi ibolya tartozott. A falvakban asszonyklubtalálkozókat tartottak, különböző kézimunka bemutatókkal egybekötve. Több kezdeményezést indítottak: kizárólag nők számára vacsoraestet tartottak, ingyenes szolgáltatásokat nyújtottak (költségmentes belépés műjégpályára, a férfiaknak pedig dupla

jegyárat kellett fizetni). A Parlament több kitüntetést adott át, és a Mecseki Szénbánya pedig jutalmazást osztott legszorgosabb női munkásainak: külön repülőjáráttal utazhattak négy napra Moszkvába, ahogy részt vehettek az ottani nőnap ünnepségen. Ezekhez a jutalmazásokhoz nagyobbban hozzájárul az akkori politikai vezetőség beállítódása. „[...] az ötvenes években pedig erőteljes propagandacélokat szolgált a nőnap: nem az asszonyokat-lányokat ünnepelték, hanem a dolgozó szocialista nő eszményét. A hatvanas évektől aztán már a nőt is.” (Vas, 2013: 5.)

„[...] Mert a nőnap, félő: képmutatás — nézegetése hétköznapijaink retusált valóságának. Beállított kép önmagunkról, arról, hogy mi, hogy tudjuk becsülni a nőket, s megmerevített kép róluk, amilyennek szeretnénk őket: kedvesnek, szépnek, mosolygósnak, s hálásnak. Felmutatjuk e napon a képeket, aztán fiókba zárjuk egy évre.

Ez a nőnap? Ünnepe? Idealizált képek mutogatása? Amik javított változatai csak annak, ami ellen a nőnap megvalósult. Szentesítése lenne a szétválásnak: az emberi társadalom férfiakra és nőkre való hasadásának?

Vagy pedig éppen harci lobogó és emlékeztető? Intő jel! Őrtornya az emberi egyenlőség harcmezejének — nem inkább ez-e a nőnap? Őrtorony a nagy csatatér egyik szegletén, ahol nagyobb vésznek, több igazságtalanságnak vannak kitéve az emberek: akik mert nők, nagyobb áldozatvállalásra kényszerítettek.

S lehet-e oly taktikája e harcnak, hogy régi maskarákba; a gyámolítandó, a védendő, a szánandó, a babusgatandó jelmezbe öltöztessük őket újra. Ha egy napra is a háromszázhatvanötből. Mert a többen már hordják magukon az egyenlő jog uniformisát. De az egyenlő jog zubbonyában olykor nehéz felismerni a megkülönböztető jegyeket — ezt kompenzálnánk a nőnapokon? Hétköznapi pedig a képes címlapokon?

Harcban az emberi méltóságért, szabadságért, az együttgondolkodók egyformába öltöznek. A harcban, hogy megismerjék egymást. De tudnunk kell, ahogy az uniformis nem, úgy a jogi egyenlőség sem tesz azonossá embereket. Egyenlőtlenségükre figyelmeztet e nap, a nők napja. Legyen e nap pihenő a harcban, amikor kigombolt gallérral, a köpenyre heveredve a jövőre gondolunk, buzdítójára harcunknak.

Arra az időre, amikor levethetjük az egyenlő jog zubbonyát, mert egyenlők vagyunk már különbözőségeinkkel. Amikor a nő — már és újra — nő, s a férfi ismét férfi és egyenlők emberségükben, szabadságukban, ígéretükben és lehetőségükben. Egyenlők maguk és egymás megvalósításában.” (Bodó, 1983)

2008-ban már autóvásárlási kedvezményt hirdettek nők számára. Ekkor már a nőnap bálók, koncertek voltak a jellemzőek, de a sportban is megjelent, különböző nőnap kupákat tartottak. A személyes köszöntés egyre kevesebbszer fordult elő, elterjedt az SMS írás. A tárgyi

ajándékok eltűntek, a nők nem vágytak nagy dolgokra, inkább csak egy szál virágra és figyelmességre; ez az, ami a mai napig a legjellemzőbb. A közösségekben meglepően inkább a nyugdíjas korosztályt lepték meg.

Sokan érezték, hogy ez az ünnep nem centralizálható egy napra, nem csak ezen a napon kell a nőkkel nőként bánni; ez a gondolat a XXI. századi nők körében még mindig jelen van.

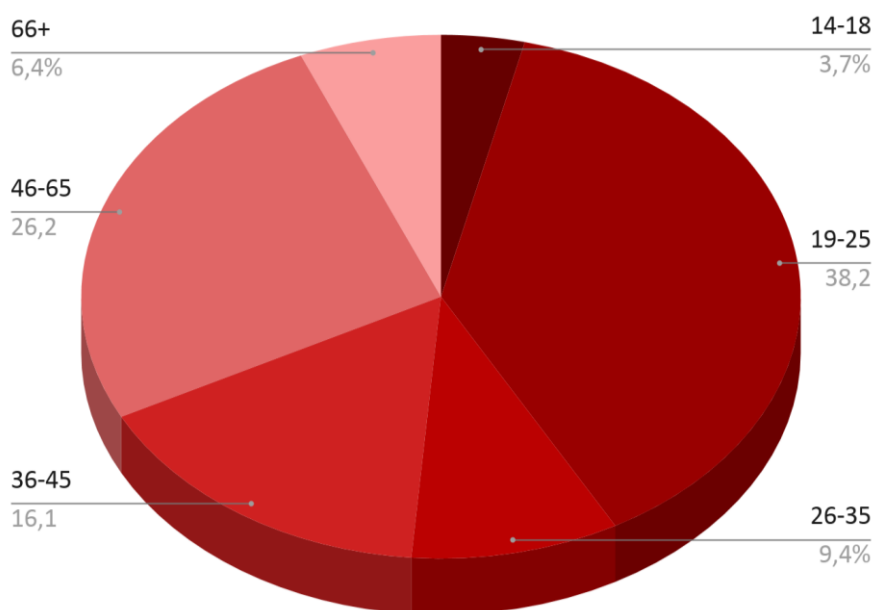
„A nőnap gondolata szép. Ez a szép gondolat azonban nem vonul végig az egymásra hulló napok sokaságán s a létért való harcban bizony nem biztosítanak előnyt a gyöngébbeknek. Március 8-ának jelentőségét nem abban látom, hogy vállalatoknál, üzemeknél, munkaközösségekben mintegy hivatalból elrendelve ünneplik a nőket. Inkább abban, hogy a gyermekeket, a felnövő nemzedéket igyekszünk már óvodáskoruktól ránevelni az édesanyák, a nők iránt érzett megkülönböztetett gyengédségre, megbecsülésre, amely aztán évről-évre a nőnapban csúcsosodik ki. Szeretném remélni, hogy ez a nevelés egyszer majd egy kicsit éreztetni is fogja hatását a mindennapi életben. A nőnap megtartásában felfedezhető az érzelmi nevelésre való törekvés is, ami bizony az utolsó évekig háttérbe szorult. Az érzelmi nevelés pedig hozzájárulhat ahhoz, hogy a jövőben kedvesebbek, türelmesebbek, segítőkészebbek legyenek az emberek nemcsak a nőkkel - egymással szemben is.” (Kubacska, 1968)

5. Kutatási eredmények

Online kérdőív keretében mértük fel, hogy a különböző nemek és korosztályok hogyan vélekednek a vizsgált két ünnepnapról. Kíváncsiak voltunk arra, hogy milyen ünneplési szokások és hagyományok alakultak ki köreikben és ezek hogyan formálódtak. Érdekelt bennünket, hogy hazánkban milyen nézetek alakultak ki a két “Amerikából behurcolt ünnep” kapcsán és ezek hogyan honosodtak meg.

A kérdőívet összesen 267 fő töltötte ki, ebből 225 nő és 42 férfi, amiből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy egyrészt a nők jobban érdekeltek ebben a témában, másrészt a férfiaknak kisebb a kitöltési hajlandóságuk, és nem keltette fel az érdeklődésüket ez a felmérés. 71%-uk párkapcsolatban van vagy jegyben jár, illetve házas. Ebből az következik, hogy őket jobban érdekli ez a terület, ami abból adódhat, hogy Magyarországon elterjedtebb az a szokás, hogy a párunkkal ünnepeljük a Valentin-napot, és nőnapon is elsődlegesen a kedvesünket lepjük meg. Az életkori megosztottság meglepően széles körű, a fiatalabbak és az idősebbek is szívesen nyilatkoztak ünneplési szokásaikról, bár a saját (19-25) és szüleink korosztálya (46-65) adta a kitöltések több, mint felét. (1. ábra) Ennek oka az lehet, hogy saját és ismerőseink megosztásai által ehhez a két korcsoporthoz jutott el leginkább az online felmérés.

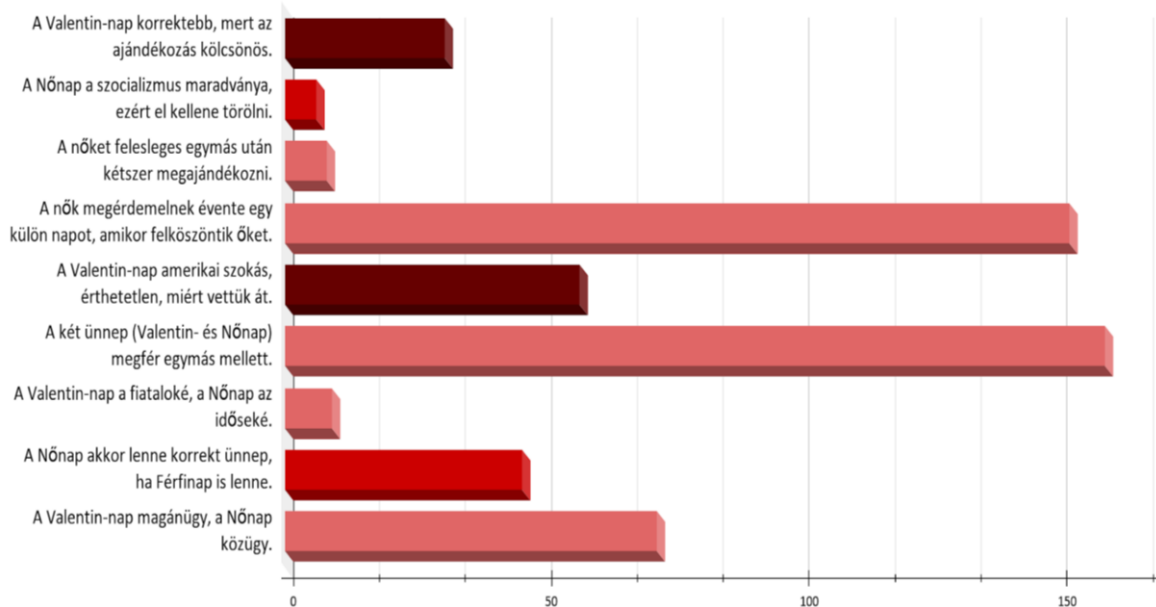
1. ábra: Életkori megosztottság

Forrás: saját kérdőív alapján saját szerkesztés

A válaszokból megtudtuk, hogy közel 20%-uk egyik ünnepet sem ünnepli, 41%-uk viszont mind a két ünnep alkalmával megajándékoz valakit. A csak a Valentin-napot ünneplők aránya nagyon csekély, mindössze 1,5% százalék, amiből látszik, hogy bár sokan régimódi ünnepnek tartják a nőnapot, mégis máig ünneplik és nem halt ki az évek során úgy, ahogy jósolták.

2. ábra: Általános vélemények a két ünnepről

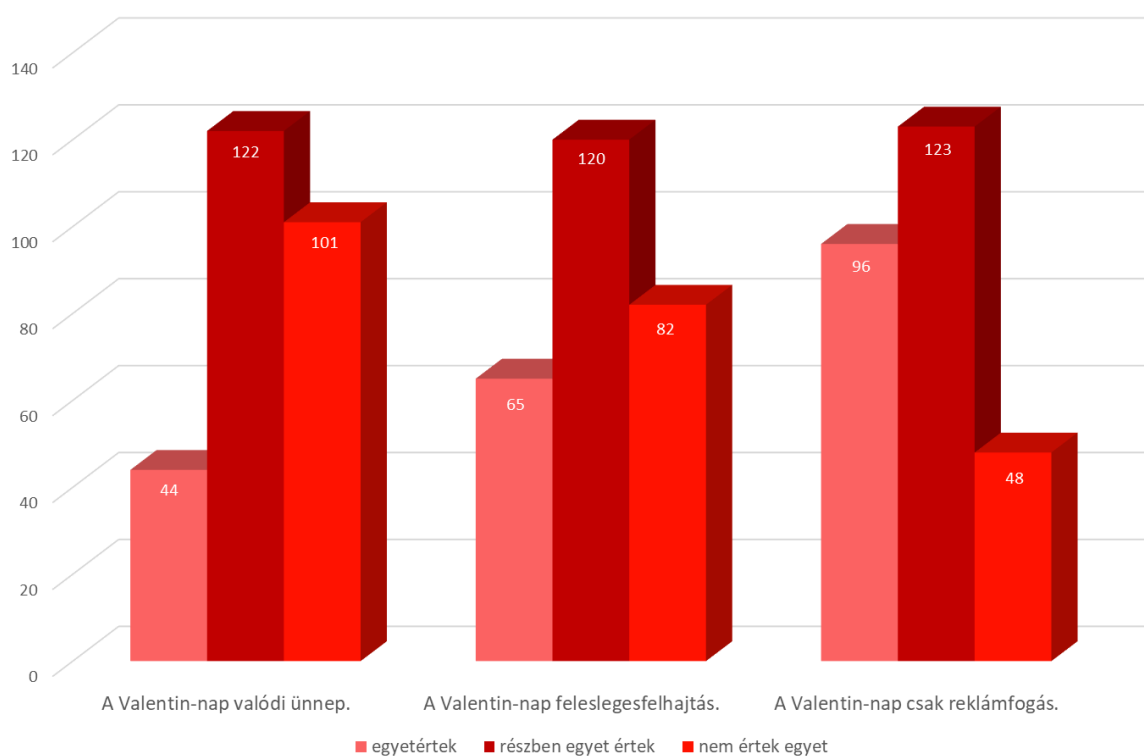
Forrás: saját kérdőív alapján saját szerkesztés

A 2. ábrán látható, hogy a válaszadók közel 60%-a vallja, hogy a nők megérdemelnék egy külön napot, amikor felköszöntik őket, és hogy a két ünnep megfér egymás mellett; és csupán 3% szerint felesleges a nőket kétszer egymás után megajándékozni. Azt a következtetést vontuk le ebből, hogy bár a két nap közel áll és hasonlít egymáshoz, mégis van igény mind a kettő megtartására. Körülbelül 20% szerint a Valentin-nap magánügy, a nőnap közügy. Szerintük érthetetlen, hogy az amerikai eredetű Valentin-napot miért vettük át, és a nőnap akkor lenne korrekt, ha a férfಿನapot is megünnepelnénk. Kevesebb mint 10% gondolja úgy, hogy a Valentin-nap korrektebb, mert az ajándékozás kölcsönös; a nőnap a szocializmus maradványa, ezért el kellene törölni. Mind a kitöltők közül, mind az újságokban, cikkekben nyilatkozók közül sokan gondolják úgy, hogy a Valentin-nap a fiataloké, a nőnap az időseké.

5.1. Valentin-nap

A nap kialakulásának történetét a kitöltők több mint háromnegyede ismeri, vagy már hallott róla, ami meglepett bennünket. Szintén nem várt eredmény, hogy csupán 44-en tartják valódi ünnepnek, 161-en pedig egyetértenek azzal, hogy csak felesleges felhajtás és reklámfogás. (3. ábra)

3. ábra: Általános vélemények a Valentin napról

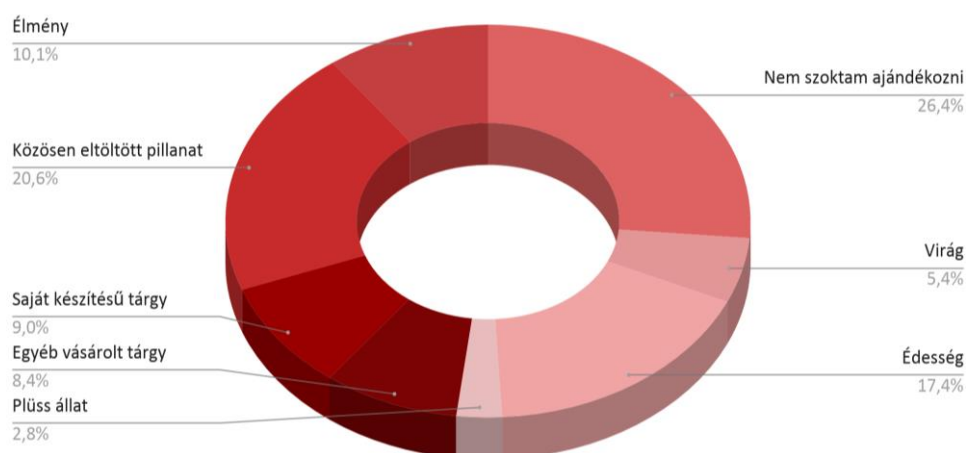

Forrás: saját kérdőív alapján saját szerkesztés

A válaszadók több, mint 80%-a szerint ezen a napon a szerelmes párok egymást ajándékozzák meg, ami valóban a legelterjedtebb módja; 18%-a szerint bárkit megajándékozhatunk, legyen szó barátainkról, szeretteinkről. Volt, aki úgy vélekedett, hogy Magyarországon csak a szerelmesek, de Angliában barátok is küldenek lapot, de volt olyan, aki szerint ezen a napon csak a nőket szokás megajándékozni.

Meglepő volt számunkra, hogy a felmérésben résztvevők körülbelül fele nem ajándékoz meg senkit ezen a napon, bő harmada a párját, a többiek pedig a családjukat és ismerőseiket, barátait lepik meg e napon. Ilyenkor főleg édességet, és közösen eltöltött pillanatot ajándékoznak egymásnak, és ezekre a pillanatokra és élményekre vágnak a legtöbben. (4. ábra)

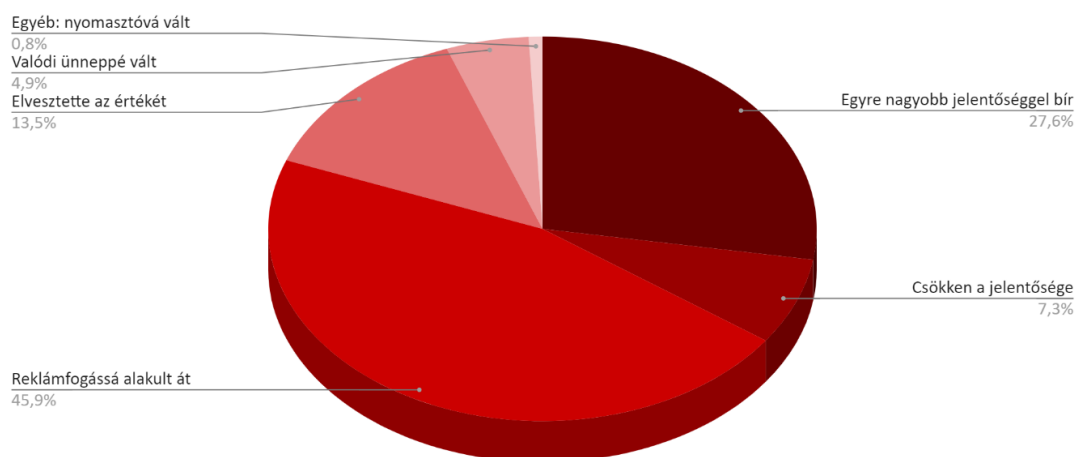
4. ábra: Milyen ajándékot szokott választani erre a napra?

Forrás: saját kérdőív alapján saját szerkesztés

Ezekre az ajándékokra átlagosan 2 és 5 ezer forint között költenek, és egy-két órát szánnak az előkészületekre. Kiderült az is, hogy átlagosan a férfiak költenek többet az ajándékokra. A friss párok nem csak jelképes ajándékot adnak, viszont a házaspárok sem költenek rá többet. Lényegében mindenki egyetért azzal, hogy a különböző generációk eltérő ünneplési szokásokkal rendelkeznek. Ez nem véletlen, hiszen a mindennapokban is ezt tapasztalhatjuk. 170 fő gondolja úgy, hogy az idők során reklámfogássá alakult, 102-en úgy vélik, hogy egyre nagyobb jelentőséggel bír, 77-en viszont, úgy, hogy elértéktelenedett. (5. ábra) Hihetetlen gyors változáson ment keresztül, 1992-ben még nagy fesztivált rendeztek ezen a napon, manapság viszont úgy látszik, hogy sokan anyagi nagyságban mérik.

5. ábra: A Valentin-nap jelentősége

Forrás: saját kérdőív alapján saját szerkesztés

Az 5. ábrán is jól látható, hogy az emberek csaknem fele reklámfogásnak tartja a Valentin-napot. Már az év elején piros szívecskébe öltöznek az üzletek, a televízióban is megnövekszik a romantikus filmek közvetítése, ezzel ellehetetlenítve az ünnep elfelejtését. A vállalatok ezt kihasználva akciókat rendeznek, sarkallják a fiatalokat a túlköltekezésre. A reklámok hatására lehetőségeikkel ellentétben is ragaszkodnak az ajándékozáshoz. Ezeket a számokat a megkérdezettek anonim válaszaik is alátámasztják:

„Szent Bálint (Valentinus) ünnepe a gyorséttermi kajákkal együtt az USA-ból gyűrűzött be hazánkba. Üdvözlőlapokból és egy szál virágból milliárdos üzletággá nőtte ki magát. Mintha évente többször lenne Karácsony. Lassan minden ünnep elveszíti azt, amiről szól: a szeretetről, a szerelemtől. A Nőnap az egyetlen, ami még ma is ugyanaz: egy szál/csokor virág és tisztelet.”

„Nálunk az évek múlásával egyre erősödik, mélyül az összetartozás érzése és ezt értékelve szívesen szervezünk valami emlékeztető programot magunknak, alkalmat találva Valentin napon is valami kedvességnek.”

„Kiegészült azzal, hogy ez a nap, nemcsak a szerelmespároké, nemcsak ők ajándékozzák meg egymást, hanem a barátok/barátnők is, de a szülők/gyerekek is gyakran lepik meg egymást apró kis ajándékkal, vagyis a „szerelem ünnepe” véleményem szerint átalakult a „szeretet ünnepevé”.”

„Ez egy Amerikából behurcolt pénzköltési kényszer, marketing fogás.”

„Az emberek egyre jobban vágnak kiszakadni a hétköznapi életből, kicsit színesebbé tenni az életüket. Vágnak a pozitív élményekre. Szerintem ezért lesz egyre fontosabb szerepe a Valentin napnak, hiszen jól eső érzés adni és kapni is.”

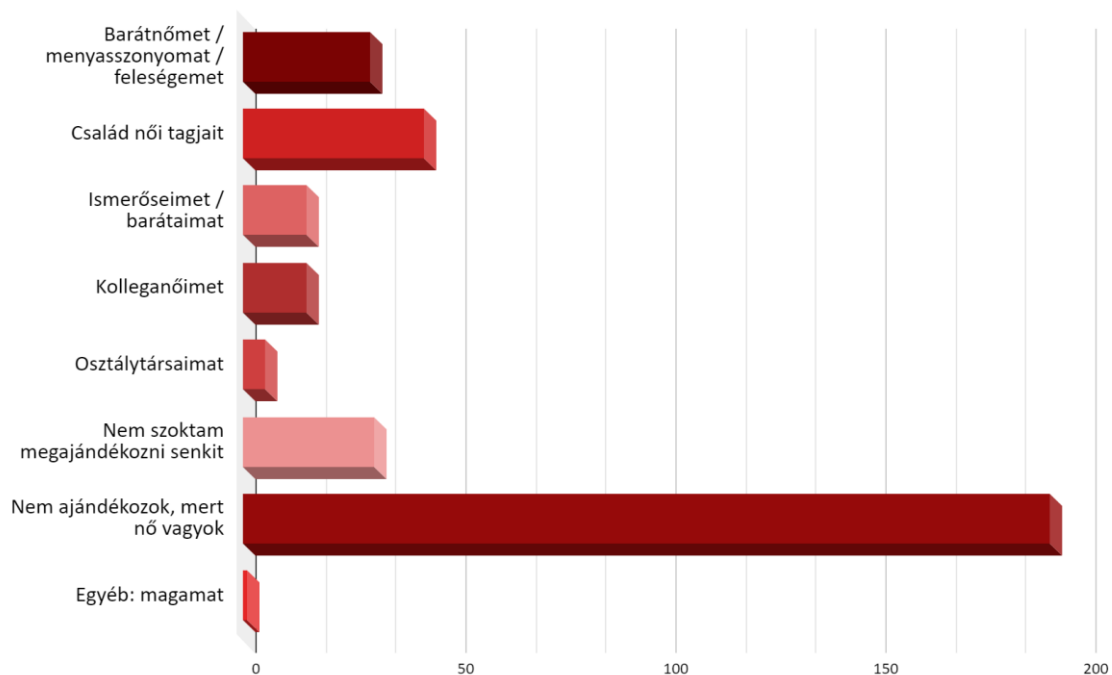
Az egyéni válaszok több, mint fele negatív képet tükrözött erről a napról. A legjellemzőbb probléma az ünnep reklámfogássá alakulása volt. Az ajándékozáshoz nagyobb hangsúly került, mint arra, amiről eredetileg szólna ez az ünnep: a szeretetről. A kérdőívből kiderült, hogy erre is vágnak a válaszadók kétharmada: közösen eltöltött pillanatokra és élményre. Szerintük az együtt töltött idő, többet ér, mint egy drága ajándék. Ez azért alakulhat így, mert egyre kevesebb időt szánunk egymásra, ezért a közösen megélt élmény is annak számít.

5.2. Nemzetközi nőnap

A Valentin-nappal azonosan, a kitöltők háromnegyede ismeri vagy hallott már a történetéről, arról az eseményről, amikor a gyárakból kivonulva lázadtak a nők az alacsony bér és az egyre növekvő munkaórák ellen.

Mivel válaszadóink zöme nő, így az ajándékozási szokásoknál egy torz kép alakult ki, hisz ők nem ajándékoznak ezen a napon. (6. ábra) Ám vannak olyan hölgyek is, akik egymást közt is ajándékoznak, ezzel fejezve ki az egymás iránti tiszteletet. A férfi válaszadók többsége a család női tagjait, illetve a párját ajándékozza meg. Az iskolában elterjedt szokássá vált, hogy az osztály fiú tagjai egy szál virággal illetik meg a lányokat, és a tanári kar női munkatársait. A munkahelyen is bevált szokássá alakult, hogy a nőket meglepik ezen a napon. Sőt, még az egyes nagyvállalatok is megváltoztatták ezen a napon a logójukat a nőkre gondolva. Köztük a Vodafone Magyarország, aki a női nem szimbólumát összekapcsolta saját logójával, a McDonald's pedig megfordította az M betűjét, így egy W-t kapva, ami az angol nő szóra utal (woman).

6. ábra: Kit szokott megajándékozni ezen a napon?

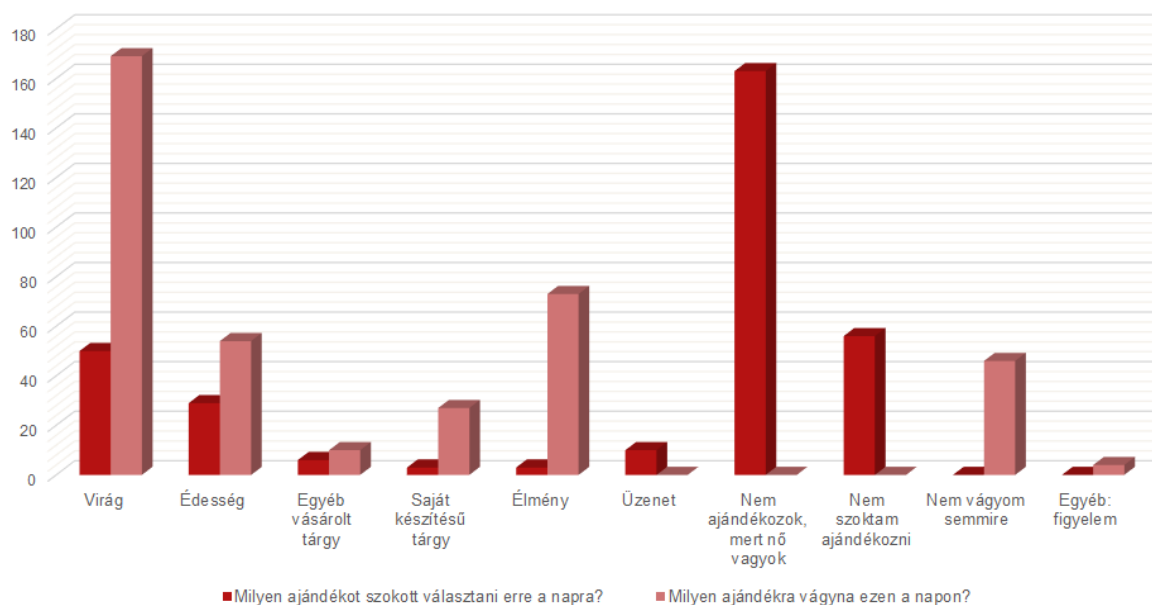

Forrás: saját kérdőív alapján saját szerkesztés

A legnépszerűbb ajándék természetesen a virág, de édességet is sok nő kap. Régen a hóvirág volt a legelterjedtebb, majd a vágott virág volt a divat, úgy, mint a rózsa és a nárcisz, ma viszont már a cserepes, hagymás virágok a gyakoriak. A mai virtuális, rohanó világban sokan kezdik elhagyni az ajándékozást és csak egy üzenetet küldenek szeretteiknek. Többségében virágra és édességre vágnak a hölgyek, ám meglepő módon élménynek is sokan örülnének, de van, akinek egy kis figyelmesség vagy egy köszönöm is elég. (7. ábra) Ez a nap egy hosszú utat tett meg az eredeti céljától, onnantól, hogy a nők az egyenjogúságukért küzdöttek, egészen a mai értelméig, hogy ma már a nők tiszteletéről és megbecsüléséről szól. Ez kicsit ellentmondásban áll egymással, hisz mivel gyakorlatilag férfi nap nincs, így ebben az esetben nem jelenthetjük ki az egyenjogúságot. Viszont minden nőnek jól esik, ha gondolnak rájuk és megajándékozzák valami kis aprósággal.

7. ábra: Milyen ajándékot szokott választani erre a napra? /

Milyen ajándékra vágya ezen a napon?

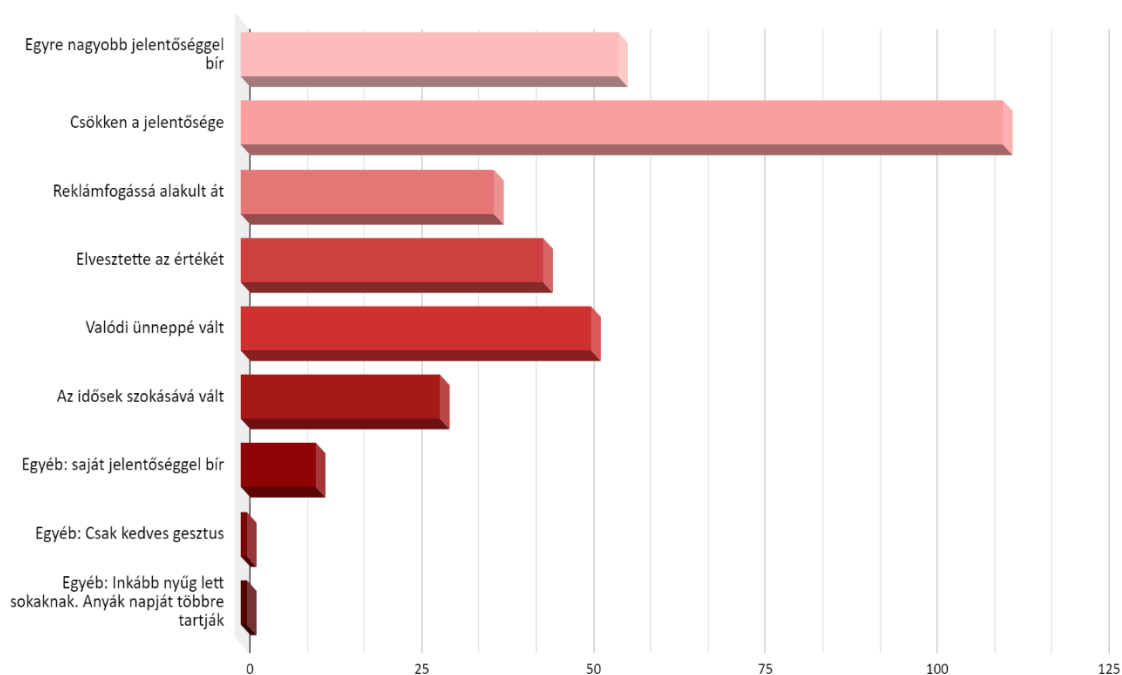
Forrás: saját kérdőív alapján saját szerkesztés

Ezekre az ajándékokra a férfiak átlagban kevesebb, mint 5000 forintot költenek, de van, aki ennél sokkal többet szán rá. Akik megünneplik, átlagosan 1-2 órát szánnak az előkészületekre. Ebből arra következtethetünk, hogy ez egy kevésbé nagyszabású ünnep, így az előkészületekre se szánunk annyi időt. Ellenben ez nem azt jelenti, hogy ettől kisebb értékű lenne ez az ünnep, hiszen 1917 óta minden év március nyolcadikán megtartjuk. Érdekes módon, sok más ünnepkel ellentétben, a nőnapot nem próbálta meg az egyház kisajátítani és valami

keresztény múltat kreálni neki, mint például ahogy a Valentin-nappal is tették. Ez annak is köszönhető lehet, hogy ők is érezték ennek a súlyát és a jelentőségét, és szerették volna, ha ez megmarad az „emberek ünnepének”.

Sokan vélik úgy, hogy az évek során csökkent a jelentősége és elvesztette értékét. (8. ábra) Ennek oka az lehet, hogy a mai fiatalság egyre kevésbé ismeri a történetét, ami abból is fakad, hogy ma már nem nagyon kell küzdeni az egyenjogúságért. Ezért gondolják többen is úgy, hogy az idősek ünnepe, hiszen ők még elnyomásban éltek. Ellenben többek szerint napjainkba egyre nagyobb és saját jelentőséggel bír, valódi ünneppé alakult. Meglepően sokak szerint itt is érzékelhető a marketinghatás, ám mi úgy tapasztaljuk, hogy közel sem olyan agresszív, mint más ünnepeknél.

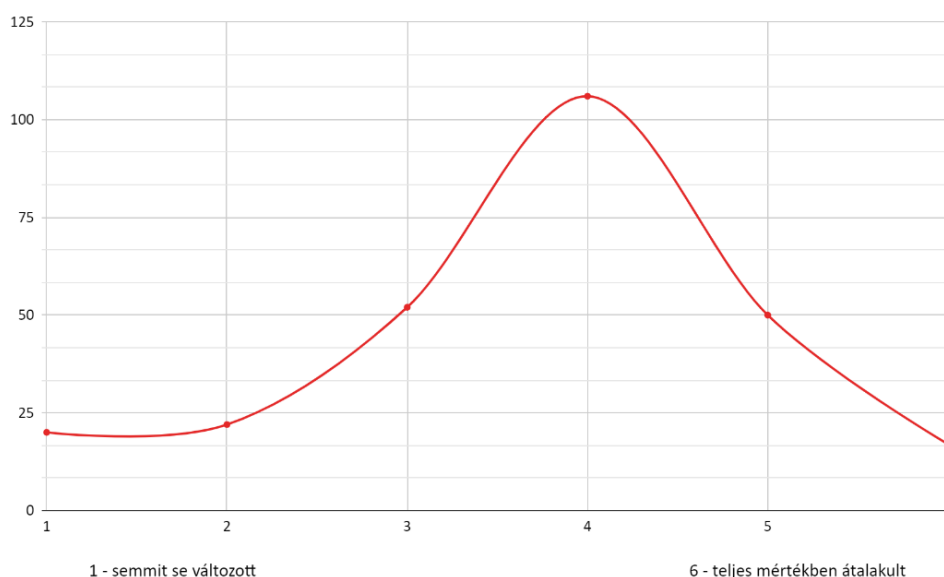
8. ábra: A nőnap változásai

Forrás: saját kérdőív alapján saját szerkesztés

A szabad válaszokból az derül ki, hogy az alábbi gondolatot osztóznak a legtöbben: „Átlagos, nem sok változást látok. Talán a médiában érzékelhető, hogy próbálnak odafigyelni, eme ünnep fontosságára. Ezenfelül az átlag ember, főleg a fiatalok nincsenek tisztában a pontos jelentésével, eredetével, ezért kicsit hasonló, mint a Valentin nap eredete.”

9. ábra: A nőnap ünneplése generációról generációra

Forrás: saját kérdőív alapján saját szerkesztés

A generációk során ugyan megváltozott az ünneplés módja és formája (9. ábra), de a lényege megmaradt; a nők iránti tisztelet. A kitöltők által megosztott gondolatok is ezt igazolják:

„Legnagyobb tapasztalatom, hogy a fiatalabb korosztály nagy része vagy elfeledkezik róla, vagy csak egy üzenetes felköszöntést küldenek, míg az idősebb korosztály tagjai mind a mai napig valami kis ajándékkal köszöntik fel ismerőseik.”

„A családom fiatal (30-as) éveikben járnak ők megtartják és valami aprósággal meglepnek, ugyan így a pici unokáim is tőlük rajzot kapok magyarázattal. Szerintem olyan lesz, amit otthon lát tanul. Ők a Valentin napot is megünneplik.”

„Egyrészt az idősebb korosztály nagyobb előszeretettel ünnepli, míg a fiatalok többnyire kötelességből köszöntik fel az őket körülvevő nőket. A mai világban, ahol az egyenlőséget hirdeti minden és mindenki, a fiatalabb generáció idejét múltnak és értelmét vesztettnek látja ezt az ünnepet.”

„Azt gondolom, hogy egyre kevesebb családban foglalkoznak tudatosan a hagyományok, szokások fiatalabb generációnak történő tovább adásával. Bár, ha a gyerek legalább a szülői mintát látja, akkor jó eséllyel fontosnak fogja ő is tartani és követni fogja a mintát. De, egyre kevesebb az ilyen család sajnos.”

5.3. A kutatás tanulságai

A kutatásunk meglepő eredményekkel zárult. A női kitöltők sokasága volt az első meglepetésként; nem gondoltuk volna, hogy a férfiak ennyire nem fognak szimpatizálni ezzel a témával. A második ilyen figyelemfelkeltő tény az volt, hogy a válaszadók fele csak az egyik vagy egyik ünnepen se ajándékozik. Ez főleg azért volt számunkra érdekes, mert mindkét ünnep nagyon felkapott és már jóval előtte az üzletek felhívják figyelmünket a közeledtükre. Így érthető az oka annak, hogy miért tartják sokan reklámfogásnak. Attól függetlenül, hogy a megkérdezettek többsége nem ünnepli, mégis sokan úgy gondolják, hogy a nők megérdemelnék egy külön napot, és hogy a két ünnep megfér ilyen közel egymás mellett. Egy másik kiugró adat az, hogy csupán 16,5%-uk tartja valódi ünnepnek a Valentin-napot. A válaszokból az derült ki, hogy nőnap az idők során az értékének csökkenésével változott. Azt a jelenséges tapasztaltuk, hogy a két ünnep nézetei nagyon szélsőségesek. Egyrésztől van, aki nagy lelkesedéssel várja és minden családtagjával, barátjával megünnepli; másrésztől pedig van, aki feleslegesnek tartja, és szerinte a magyar kultúrkörbe nem illenek bele, vagy csak reklámfogásként funkcionálnak.

6. Összegzés

Az ünnepnek nagyon fontos szerepe van az életünkben: ciklikussága biztonságérzetet nyújt, kizökkent a munka világából, ezzel egyfajta feltöltődést adva. A történelmünk meghatározó korszakait tükrözi, magába hordozza azok lenyomatát, és mindig alkalmazkodik az adott éra szellemiségéhez. A kor emberének hozzáállása határozza meg az ünnep hangulatát. Ahogy a kutatásból kiderült, hogy amikor bejött hazánkba ez a két ünnep, akkor nagy érdeklődésre tett szert: felvonulásokat rendeztek, országos rendezvénynek minősült. A mai kor embere számára már megosztó, hisz mondhatni, hogy a marketing átvette e két nap felett a hatalmat. Manapság a piaci hatás negatívumként mutatkozhat, ám ezzel elősegíti ezen napok köztudatban maradását.

A Valentin-nap egy nagyon hosszú utat tett meg, egészen Nimród Bábelétől, a Lupercalián át, a mai plüss szívecskekig. Nem is gondolnánk, hogy mennyi eredettörténete van, mind a Valentin névnek, a szív alaknak és mind pedig az ünneplése módjának. Egy egész misztikumokba öltöztetett történelmet rejt magában. Egy dolog azonban minden történetben közös: a termékeny szeretet.

Habár a Nemzetközi nőnapnak nincs olyan messzire visszanyúló története, mint a másik februári ünnepünknek, mégis megkérdőjelezhetetlen eredettel rendelkezik. Egy közös cél érdekében jött létre, amit el is ért és máig fennmaradt ez a nap. Azok miatt a harcos nők miatt jött létre, akik kivívták az egyenjogúságot. Sajnos ma már a nevük feledésbe merült, de hagyatékuk felejthetetlen.

„Az ünnep Isten ajándéka, mint a többi nap, s arra való, hogy hétköznapi mivoltunkból kivetkőzve tiszteljük önmagunkban az embert.” (Wass Albert)

IRODALOMJEGYZÉK

- Árvai, T. (2015. 03. 08.). *Militáns ünnep? A női szolidaritás világnapja? Fogyasztói hírverés? – A nőnap történetéből.* Letöltés dátuma: 2021. 03. 24. forrás: Újkor: <https://ujkor.hu/content/militans-unnep-a-noi-szolidaritas-vilagnapja-fogyasztoi-hirveres-a-nonap-tortenetebol>
- Barna, G. (2014). Napjaink ünnep-kultúrája. Nemzeti és kalendáris ünnepeink emlékező rítusai. In Barna G., *Vallási néprajzi tanulmányok.* (pp.:193-200). Szeged: SZTE BTK Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék.
- Bodó, L. (1983) Nőnap. *Dunántúli Napló*, 40(63). Letöltve: https://library.hungaricana.hu/hu/view/DunantuliNaplo_1983_03/?query=n%C5%91nap&pg=34&layout=s
- Close, A. G. & Zinkhan, G. M. (2006). A holiday loved and loathed: a consumer perspective of Valentine's Day. In Pechmann, C. & Price, L. L., *Advances in Consumer Research* (pp.: 356-365.). Duluth, MN: Association for Consumer Research.
- Délvilág. (2001). Mi a véleménye a Valentin-napról? 58, 4. Letöltve: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Delvilag_2001_02/?query=%22valentin%20nap%22&pg=207&layout=s
- Gál, F., Gál J., Gyürki L., Kosztolányi I., Rosta F., Szénási S. & Tarjányi B. (2008). *Biblia.* Budapest: Szent István Társulat
- Gélieu C. v. (2019). *Dieser Tag gehört den Frauen.* Berlin: Berliner Landeszentrale
- Horváth, A. (2007). A hatalom ünnepe - az ünnep hatalma. Ünnepek Magyarországon a szovjet típusú diktatúra korában. *Jogtörténeti szemle*, különszám, 42-49.
- Kaplan, T. (1985). On the socialist origins of International Women's Day. *Feminist Studies* 11(1), 163-171.

Kubacska, K. (1968). Egy percnyi megálló. *A hét*, 13(10). Letöltve:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Ahet_1968_1/?query=n%C5%91nap&pg=215&layout=s

Moore, T. (2020). *The Truth About Valentine's Day*. Billing, MT.: The Eternal Church of God

Ősz, F. (2005). *Lupercalia*. Letöltési dátum: 2021. 03. 24., forrás: Lexikon:

<http://www2.szepmuveszeti.hu/hyperion/lexikon.php?s=Lupercalia>

Sollogub (1870). A hóvihár. *Szépirodalmi Közlöny*, 1(11), 168. Letöltve:

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_SzepirodalmiKozlony_1870/?query=%22valentin%20nap%22&pg=169&layout=s

Tóth I. (1992). Vigadó Valentin. *Kurír*, 3(32), 1. Letöltve:

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Kurir_1992_02_Esti/?query=%22valentin%20nap%22&pg=144&layout=s

Vas, A. (2013). Nem a kazalnyi virág, a gesztus számít. *Somogyi Hírlap* 24(57), 5. Letöltve:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/SomogyMegyeiHirlap_2013_03/?query=n%C5%91nap&pg=104&layout=s